

Reactie op de internetconsultatie – Wijziging Bkl en Bal inzake bescherming wolf

1. Beperking van inspraak en rechtsbescherming

Het ontwerpbesluit introduceert een gestandaardiseerde definitie van de ‘probleemwolf’, waardoor bij bepaalde gedragingen automatisch sprake is van een probleemsituatie. Hierdoor worden vergunningen voor afschot of vangen verleend zonder dat een individuele ecologische en juridische toets per geval plaatsvindt. Deze systematiek maakt het voor burgers en maatschappelijke organisaties praktisch onmogelijk om bezwaar te maken tegen afzonderlijke besluiten, en om in beroep te gaan. Dit staat op gespannen voet met de Algemene wet bestuursrecht (Awb), met name het zorgvuldigheidsbeginsel (art. 3:2 Awb), het evenredigheidsbeginsel (art. 3:4 lid 2 Awb) en het recht op participatie bij besluiten met aanzienlijke gevolgen (art. 3.4 Awb).

2. Onvoldoende ecologische onderbouwing

De gedragingen die in artikel 8.74la lid 2 als probleemgedrag worden aangemerkt vallen grotendeels binnen het natuurlijke gedragspatroon van de wolf. Het kwalificeren van gedragingen voor afschot als - de wolf heeft honden gedood die niet waren aangelijnd en die zich niet in de directe nabijheid van mensen bevonden - zonder gedragsanalyse in context, is ecologisch ongefundeerd. Internationale deskundigen, waaronder het Large Carnivore Initiative for Europe, stellen dat wolvengedrag alleen in samenhang met omstandigheden beoordeeld mag worden. Het ontbreken van contextuele toetsing kan leiden tot onnodig ingrijpen en ondermijning van beschermingsdoelen.

3. Geen transparante en onafhankelijke monitoring

De beoordeling of een wolf een probleemwolf is, moet gebeuren door een door de provincie (GS) aangewezen ‘wolvendeskundige’. Er zijn echter geen landelijke kwaliteitscriteria of transparantievereisten vastgesteld. Dit belemmert onafhankelijke toetsing, beperkt de mogelijkheid tot contra-expertise en vergroot het risico op politieke beïnvloeding. Daarmee komt het rechtsstatelijk beginsel van controleerbaarheid van bestuursbesluiten onder druk te staan.

4. Ongelijke bescherming tussen provincies

De uitvoering van de regeling is volledig gedecentraliseerd. Provincies mogen eigen deskundigen aanwijzen en zelfstandig besluiten over uitvoering van afschotmaatregelen. Hierdoor ontstaat het risico van ongelijke toepassing van beschermingsregels tussen provincies.

5. Strijd met artikel 16 Habitatrichtlijn

Zolang niet objectief en conform Europese richtlijnen is vastgesteld dat de wolf zich in Nederland in een gunstige staat van instandhouding bevindt, blijven de bepalingen van artikel 16 van de Habitatrichtlijn onverkort van toepassing. De voorgestelde regeling

introduceert echter een structureel beheermodel met doorlopende vergunningen en standaardcriteria, wat niet in overeenstemming is met de uitzonderingsvoorwaarden van artikel 16.

6. De 'probleemwolf' wettelijk vastgelegd

Dit ontwerpbesluit geeft voor het eerst in Nederland een wettelijke definitie aan van een zogenoemde probleemsoort, de 'probleemwolf'. Tot nu toe werd dat begrip alleen gebruikt in beleidsteksten of in de communicatie van overheden en deskundigen, maar het was nergens juridisch vastgelegd. Met dit besluit komt daar verandering in: een lijst met gedragingen wordt opgenomen in de wet, en wie daaraan voldoet, kan automatisch als probleemwolf worden aangemerkt.

Dat klinkt overzichtelijk, maar de gevolgen zijn groot. Veel van het genoemde gedrag hoort bij het normale gedrag van wolven. Door dit soort gedrag wettelijk te bestempelen als 'problematisch', wordt natuurlijk gedrag juridisch als gevaarlijk of afwijkend behandeld.

Ook voor de rechtsbescherming heeft dit gevolgen. In plaats van dat per geval gekeken wordt of ingrijpen echt nodig is, wordt het een soort afvinklijst. Als een wolf aan twee gedragingen voldoet, is het besluit in principe al rond — ook als er andere omstandigheden meespelen. Hierdoor wordt het veel lastiger om bezwaar te maken of om via de rechter een goede belangenafweging af te dwingen.

Tot slot: deze manier van omgaan met beschermde soorten kan een precedent scheppen, ook voor andere dieren. Daarmee schuift Nederland op richting een beleidsmatige aanpak van soortenbescherming, terwijl de Habitatrichtlijn juist uitgaat van terughoudendheid en individuele toetsing per geval.

7. Invulling open norm Besluit houders van dieren

Volgens het Besluit houders van dieren zijn dierhouders verplicht om hun dieren, indien nodig, te beschermen tegen aanvallen van roofdieren. Deze bepaling geldt al jaren, maar er is tot op heden geen duidelijke invulling gegeven aan wat als 'voldoende bescherming' tegen de wolf wordt beschouwd. Hoewel er nu gewerkt wordt aan een beleidsregel om invulling te geven aan deze open norm, is het opmerkelijk dat Nederland nog altijd geen voorbeeld heeft genomen aan landen zoals Duitsland of Frankrijk, waar schadevergoeding doorgaans alleen wordt verstrekt als dieren daadwerkelijk achter een goedgekeurd wolfwerend raster zijn gehouden.

In plaats van prioriteit te geven aan het helder afbakenen van preventieve verantwoordelijkheid en het ondersteunen van dierhouders bij het nemen van effectieve maatregelen, richt het beleid zich nu vooral op juridische en beleidsmatige verruiming van de mogelijkheid tot afschot. Dit terwijl de kern van het probleem nog steeds onvoldoende wordt aangepakt: naar schatting 95% van de aangevallen weidedieren in Nederland stond op het moment van de aanval niet achter een adequaat wolfwerend raster. Het risico is dan ook dat beleidsinzet zich eenzijdig blijft richten op de gevolgen van aanvallen, terwijl de

structurele oorzaak — gebrekkige bescherming van landbouwhuisdieren — niet daadkrachtig wordt aangepakt.

Hoewel de terugkeer van de wolf al jaren geleden werd voorzien en de maatschappelijke discussies zich blijven herhalen, ontbreekt het nog steeds aan duidelijke visie, regie en bereidheid om écht te investeren in een vreedzaam samenleven. Dat is geen gevolg van overmacht, maar van politieke keuzes.